

Cooperativismo e Enonomía Social, nº 33 (2010-2011), pp. 149-154

“SOBRE A IMPUGNACIÓN DE ACORDOS DA ASEMBLEA XERAL RELATIVOS Á CUALIFICACIÓN DAS BAIXAS”

Sinesio NOVO FERNÁNDEZ

RESUMO.

A.C., socio da “Bodega Cooperativa La Asunción de Nuestra Señora”, exercitou unha acción de impugnación de acordos da Asemblea Xeral. En concreto, o acordo obxecto da litis estimaba como non xustificada a petición de baixa do demandante na sociedade cooperativa, confirmando, deste xeito, a cualificación efectuada nun primeiro intre polo Consello Reitor.

Sen entrar no fondo do asunto, o tribunal de instancia aprecia a excepción de caducidade da acción e, polo tanto, desestima a demanda. O xulgado do mercantil entende que o acordo impugnado é anulable, posto que os motivos polos que se declara a baixa do actor como non xustificada están recollidos nos estatutos da cooperativa e non na Lei de Cooperativas de Castela e León. Esta última, no seu artigo 39, dispón que serán nulos os acordos contrarios á lei e anulables os demais, así como establece un prazo de caducidade dun ano e corenta días, segundo que os acordos sexan nulos ou anulables, respectivamente. Como o acto da Asemblea aparece notificado o 17 de outubro do 2008 e o socio interpuxo a demanda o 9 de outubro do ano seguinte, entre senllos feitos transcorren máis de corenta días e, polo tanto, a acción de impugnación está caducada.

A sentenza desestimatoria ditada en 1ª instancia foi recorrida en apelación pola parte actora, sendo así que o tribunal *ad quem* non acepta a caducidade apreciada pola resolución apelada. Segundo a Audiencia Provincial, a nulidade ou anulabilidade do acordo polo que se declara unha baixa como non xustificada non pode facerse depender de que os motivos se atopen

recollidos na lei ou nos estatutos; pola contra, parece máis acertado atender a sustancia do acordo que se impugna. Tendo isto en conta, como é a lei a que permite estimar unha baixa como non xustificada, o tribunal entende que estamos perante un acordo potencialmente nulo e suxeito, xa que logo, ó prazo de caducidade dun ano, o cal non se supera no presente caso.

Unha vez rexeitada a existencia de defectos procesuais na litis, a Audiencia entra na análise do fondo do asunto, isto é, resolver sobor os motivos que impulsaron ó Consello Reitor da cooperativa, e posteriormente á súa Asemblea Xeral, a cualificar a baixa do recorrente como non xustificada. Ámbolos órganos fundamentan o seu acordo no feito de que o socio non participe nas actividades cooperativizadas da vendima do ano 2006, previstas nos estatutos; que negue a existencia do acordo alcanzado co Consello Reitor na Asemblea Xeral do 20 de maio do 2007, proferindo insultos e ameazas ós membros daquel; e que non satisfaga unha sanción por falta moi grave, infrinxindo deste xeito a obriga estatutaria de cumprir cos acordos validamente adoptados polos órganos sociais da Cooperativa. O tribunal da apelación considera que os feitos susoditos non poden ser interpretados como causas para cualificar unha baixa como non xustificada. Atopámonos, no seu lugar, cunha serie de incumprimentos das obrigas do socio que provocan a actuación do réxime disciplinario, coas súas correspondentes sancións.

Desestimada a virtualidade dos feitos expostos para cualificar a baixa como non xustificada, a audiencia céntrase, de seguido, na posible aplicación, a estes mesmos efectos, do incumprimento do artigo dos estatutos que prevé, tras os cinco anos obrigatorios de permanencia na Cooperativa, sucesivas prórrogas do mesmo tempo se o socio non comunica a súa baixa con antelación. O tribunal aprecia a dubidosa legalidade deste precepto, pois o artigo 20.2 da LCCeL permite que os estatutos restrinxan a baixa voluntaria durante un prazo máximo de cinco anos dende a admisión do cooperativista. En todo caso, visto que o actor xa permanecera un total de dez anos na Cooperativa, tampouco pode alicerzarse a non xustificación da baixa no incumprimento do prazo obrigatorio de permanencia e, en consecuencia, a Audiencia resolve que aquela ten a consideración de xustificada.

Finalmente, a sentenza ditada en apelación pronúnciase acerca da data na que debe entenderse producida a baixa, interpretando que a súa determinación –en aplicación do criterio xurisprudencial mantido polo mesmo tribunal en sentenza do 1 de febreiro do 2007- coincide co intre no que a Cooperativa recibe o pedimento, e non pasado o prazo de preaviso de seis meses prescrito na Lei.

ANOTACIÓN.

As principais cuestión das que se ocupa a sentenza da Audiencia Provincial de Burgos poden ser sintetizadas nunha de carácter procesual, como é o prazo para impugnar os acordos das Asembleas Xerais sobre a cualificación das baixas; e noutras dúas de natureza material, como son os motivos polos cales unha baixa pode ser cualificada como non xustificada e a determinación da data desta.

Antes de entrar na análise de cada un dos puntos enunciados é interesante detérmonos no concepto de baixa voluntaria como facultade que, fundamentada no principio de “portas abertas”, pertence ó socio para causar baixa na cooperativa en calquera momento e, xa que logo, dependente da súa soa vontade. A esta facultade contraponse a baixa obrigatoria ou forzosa, vencellada á perda sobrevida dos requisitos legais ou estatutarios para ser socio. Ora ben, ámbolos dous tipos de baixa admiten a cualificación de xustificada ou non xustificada (Pulgar Ezquerro, J., “La pérdida de la condición de socio en el marco cooperativo: su baja y expulsión”, *Estudios de Derecho Mercantil. En memoria del Profesor Aníbal Sánchez Andrés*, Pamplona, 2010, p. 1044), provocando esta diferenciación importantes efectos económicos dende o momento en que, no noso caso conforme ó artigo 66.3 da LCCeL, as baixas non xustificadas motivan acrecentamentos nas deducións aplicables ó reembolso das achegas orixinais.

En relación coa primeira cuestión de estudo, a A.P. aplica o prazo dun ano para o exercicio da acción de impugnación dun acordo nulo porque acolle o principio de que é a lei –e non os estatutos- a que permite estimar unha baixa como non xustificada. A sentenza apártase, deste xeito, do criterio do xulgado de instancia, para quen o acordo é anulable xa que os motivos empregados no suposto axuizado para cualificar a baixa atópanse nos estatutos da cooperativa e, polo tanto, o prazo de impugnación é de corenta días. A A.P. critica a interpretación do xulgado do mercantil porque considera que suporía a existencia de prazos de caducidade distintos segundo os motivos de cualificación da baixa. Non podemos, con todo, compartir a devandita tese. Entendemos, por unha banda, que o precepto legal que clasifica as baixas en xustificadas e non xustificadas non se vería violado polo acordo que cualificase unha baixa contravindo un concreto motivo de cualificación. Ademais, o carácter nulo ou anulable dun acordo non depende da natureza do mesmo, senón de se conculca unha norma legal ou o contido das disposicións estatutarias. Dende o momento en que o propio lexislador, aínda logo de incluír as causas xustificadoras ou non das baixas como contido mínimo dos estatutos (artigo 13 da LCCeL), consagra na propia Lei

determinadas causas de cualificación, admite a posibilidade de aplicar ós distintos motivos de cualificación réximes diferentes de impugnación. En consecuencia, nada obsta á aplicación de prazos diferentes de caducidade para a impugnación de acordos sobre cualificación das baixas. Para rematar, o parecer exposto semella axustarse mellor a dúas novas realidades. En primeiro lugar, está en consonancia coa recente tendencia doutrinal de acometer unha análise restritiva das causas de nulidade (Calaza López, M.S., *Proceso de impugnación de acuerdos de las sociedades anónimas y cooperativas*, Madrid, 2003, p. 41). Doutra banda, sería una interpretación máis coordinada coa norma estatal, que lembremos non deixa de ser procesual, segundo a cal existe o prazo dun mes para impugnar os acordos da Asemblea Xeral sobre cualificación das baixas.

A pesar de que a postura que consideramos mais atinada coincide coa sentenza de instancia e, con ela, coidamos caducada a acción de impugnación do acordo da Asemblea Xeral, deterémonos de igual xeito a analizar as cuestións de fondo examinadas pola A.P.. Neste aspecto coincidimos co órgano de apelación en que os motivos esgrimidos pola Asemblea non poden fundamentar o carácter inxustifico da baixa. Tales feitos, descritos na sentenza, constitúen unha serie de incumprimentos das obrigacións do socio susceptibles de orixinar a actuación do réxime disciplinario, atopando no mesmo a súa propia e oportuna sanción. Se procede a expulsión, os prexuízos económicos que se derivarían da cualificación da baixa como non xustificada veríanse suplidos, cando non incrementados, polos derivados da imposición da devandita sanción. Isto enténdese así porque, en virtude do artigo 66.3 da LCCeL “os estatutos de cada cooperativa fixarán o importe porcentual das deducións que como máximo sexan aplicables á contía do reembolso, segundo as causas motivadoras do mesmo, que non poderán exceder do 30% no caso de expulsión”.

Vista a imposibilidade de aplicar as causas contidas no acordo da Asemblea para cualificarmos a baixa como non xustificada, o órgano de apelación rexeita, a estes mesmos efectos, a posible infracción do prazo estatutario de permanencia. A consecuencia ulterior é a estimación da xustificación da baixa. A A.P. sitúase, xa que logo, na importante liña xurisprudencial representada pola sentenza do Tribunal Supremo do 16 de marzo do 1998, segundo a cal a cooperativa carecería da facultade de cualificar a baixa como xustificada ou inxustificada en supostos en que terminara a vixencia do compromiso de permanencia na cooperativa; e na corrente doutrinal que precisa que en caso de silencio legal e estatutario débese presumir que a baixa do socio é xustificada, en aplicación do principio cooperativo de “porta aberta” (Paz Canalejo, N., “Tipología de las bajas de los socios se-

gún la Ley 27/1999. Algunos problemas”, *Revista de Estudios Cooperativos*, nº 74, Madrid, 2001, p. 174).

Polo que respecta á data en que debe entenderse producida a baixa, a A.P. considera a facultade do socio para darse de baixa como unha declaración unilateral de vontade que produce os seus efectos dende que é coñecida polo seu destinatario. En atención a esta consideración, non é necesario o transcurso do prazo de preaviso de seis meses contido no artigo 20.1 da LCCeL para a efectividade da baixa. O susodito pronunciamento non difire, deste xeito, da corrente doutrinal nin xurisprudencial sobor a cuestión. A doutrina xustifica o carácter unilateral da declaración estimando que o socio dirixe ó Consello Reitor un preaviso, non para pedir autorización para proceder á baixa, senón a efectos da súa cualificación (Pulgar Ezquerro, J., “La pérdida de la condición de socio en el marco cooperativo: su baja y expulsión”, *Estudios de Derecho Mercantil. En memoria del Profesor Aníbal Sánchez Andrés*, Pamplona, 2010, p. 1049). No tocante á xurisprudencia, o T.S. coida, en sentenzas do 16 de marzo do 1998 e do 13 de decembro do 1999, que o incumprimento do preaviso dará lugar á correspondente indemnización de danos e perdas, sen que afecte ó momento en que deba entenderse producida a baixa. Hai que ter en conta, no entanto, que os pronunciamentos do alto tribunal interpretan normativa estatal e que certas normas autonómicas, como a Lei de Cooperativas Andaluzas, consideran producida a baixa, a efectos de liquidación económica, ó termo do prazo de preaviso.

